

רשות שדות התעופה

פעולות הביקורת

באגף רכש, משק ואפסנאות נבדקו דרכי הזמנת הציוד בארץ ובחו"ל, ניהול מחסני הרשות, וביצוע מכרזים למכירת רכב משומש.

רכש וניהול מחסנים

ריכוז ממצאים

בנמל תעופה בן גוריון (להלן - נתב"ג) ארבעה מחסני טובין ממוחשבים המשרתים את רשות שדות התעופה (להלן - הרשות). שווי המלאי במחסנים ביום 31.12.91 היה 3.2 מיליון ש"ח (במחירים שוטפים). מחלקת הרכש שבאגף רכש, משק ואפסנאות של הרשות (להלן - האגף) מופקדת על התקשרויות שנתיות לרכישת טובין וציוד, ועל רכישות שוטפות לפי הזמנות קנייה מאושרות מהיחידות השונות. ערך הרכישות השנתיות הוא כ-4 - 5 מיליון ש"ח.

הטיפול ברכישת ציוד וחלפים מחו"ל נמשך זמן רב, בין שלושה חודשים ל-11 חודשים ויותר.

ב-1988 אישר המנכ"ל רכישה של 20 עגלות מיצרן בארה"ב, במחיר כולל של 60,000 דולר בקירוב. לאחר שסופקו התברר, שהעגלות גדולות מדי, והן אינן מתאימות למטרה אשר לה הן נועדו.

שווי מלאי הבגדים במחסן ב-31.12.91 היה כ-428,000 ש"ח, מזה מלאי בשווי של כ-210,000 ש"ח מרכישות שבוצעו שנתיים ויותר קודם לכן. על פי חישובי משרד מבקר המדינה, המתבססים על הצריכה בשנים האחרונות, המלאי שנוותר בכמה מהפריטים יספיק לעשרות שנים.

במחסן נמצא מלאי בלא תנועה, מקצתו יותר מארבע וחצי שנים, בלא שנבדקה נחיצותו לרשות.

בכמה קבוצות פריטים לא נספר המלאי שלוש עד ארבע שנים.

במארס 1991 התקשרה הרשות בהסכם עם חברה, שהתחייבה בו לקטלג את הפריטים שבמחסני הרשות; בהסכם לא נקבע תאריך לסיום העבודה. ההתקשרות היתה בסך 100,000 ש"ח והרשות שילמה לחברה מקדמה בסך 75,000 ש"ח. לא היה מקום לתשלום מקדמה בהתקשרות מעין זו.

במחסן המרכזי מצויים שטחים גדולים שאינם מנוצלים.

ציוד תפעולי שהוחלט להשבית מועבר לשטח שבו מונח הציוד הבלוי בלא בדיקת מצבו התפעולי ובלא שנשקלת האפשרות לתקנו. כמו כן, לא נקבע אלו חלקים אפשר לפרק מהציוד האמור ולהשתמש בהם לחלקי חילוף.

1. תפעולו התקין של נמל תעופה דורש בכל עת החזקת מלאי זמין של ציוד, חלקי חילוף וחומרים. העדר פריט כלשהו במלאי, או קשיים באיתורו בעת הצורך, עלולים לגרום שיבושים בתפעול הנמל. לעומת זאת, החזקת מלאי בכמות גדולה מהדרוש יש בה משום הכבדה כספית, בשל הוצאות מימון ואחסנה מיותרות, מה עוד שפריטים יכולים לצאת מכלל שימוש עקב התיישנותם. לפיכך, נודעת חשיבות רבה לקביעת כמויות המלאי הדרושות ולאחסון הפריטים הרבים בשיטה נכונה. הטיפול ברכישת ציוד, אחסונו וחלוקתו ליחידות השונות ברשות הוא בידי האגף, המורכב ממחלקות הרכש והאפסנאות. בשתי המחלקות ובהנהלת האגף מועסקים 23 עובדים. מחלקות אלה עוסקות ברכישת טובין, בקבלתם, באחסנתם ובניפוקם ליחידות השונות שבנתב"ג, לשדות התעופה הפנים ארציים וכן למסופי הגבול היבשתיים הנמצאים באחריותה של הרשות. האגף כפוף לסמנכ"ל למינהל וארגון של הרשות.

2. בנתב"ג ארבעה מחסנים ממוחשבים בשיטה ריכוזית - דהיינו, מנוהלים כמערכת מלאי אחת - מהם שני מחסנים ראשיים ושני מחסנים קדמיים. שני המחסנים הראשיים מנפקים טובין לכלל יחידות הרשות: מחסן מרכזי המנפק בעיקר בגדים, חומרי ניקוי, טפסים וחלקי חילוף למכשירי אלקטרוניקה, קשר, ותאורת מסלולים; ומחסן חלפים המנפק חלקי חילוף לכלי רכב ולציוד תפעולי. שני המחסנים הקדמיים משמשים מחסני משנה. מבין שדות התעופה הפנים ארציים יש רק בשדה התעופה עטרות מחסן המחובר באמצעות מחשב למערכת המלאי הריכוזית של מחסני נתב"ג. בנתב"ג ובשדות התעופה הפנים ארציים יש גם מחסנים קדמיים שאינם ממוחשבים והמשמשים מצבורים.

3. לפי מאזני הרשות ליום 31.3.91 ו-31.12.91, שווי המלאי שבמחסנים הממוחשבים היה בסופה של כל אחת משתי שנות הכספים 3.2 מיליון ש"ח (במחירים שוטפים). להלן נתוני האגף על רכישות וניפוקים של הטובין בשנות הכספים 1990 ו-1991 (במיליוני ש"ח, במחירים שוטפים):

שנת כספים	ערך רכישות טובין	ערך ניפוק טובין
1990	5.025	5.028
1991 (9 חודשים)	3.034	3.575

4. בחודשים ינואר - אפריל 1992 בדק משרד מבקר המדינה את סדרי הניהול של המחסנים המצויים בנתב"ג ואת פעילותה של מחלקת הרכש. כמו כן נדונה עם הרשות דרך הטיפול בחפצים אבודים שנמצאו בנתב"ג. ממצאי ביקורת קודמת בנושא רכש ואפסנאות בנתב"ג הובאו בדוח שנתי 31 (עמ' 901) וממצאי ביקורת מעקב בדוח שנתי 33 (עמ' 625); ממצאי ביקורת על ניהול מחסנים באמצעות מחשב הובאו בדוח שנתי 36 (עמ' 986).

רכש

1. מחלקת הרכש שבאגף עוסקת ברכישת טובין בארץ ובחול. במחלקה מועסקים תשעה עובדים: ראש המחלקה, ראש מדור התקשרויות, שישה קניינים ופקידת רכש. כל קניין אחראי לרכישת כמה סוגי פריטים. יחידה המזמינה טובין ממלאה טופס הזמנת טובין ובסוף התהליך הוא מועבר לקניין המטפל. העתק מההזמנה מועבר ליחידה המזמינה.

- הביקורת העלתה, כי ממועד קבלת ההזמנה במחסן ועד למסירת ההזמנה לקניין עובר זמן רב, עד 27 יום. כל אותה העת אין היחידה המזמינה יודעת אם ההזמנה התקבלה במחסן ומה עלה בגורלה. בעקבות הביקורת הודיעה הרשות למשרד מבקר המדינה, בתשובתה מיולי 1992, כי באותו חודש הוציא הסמנכ"ל למינהל הנחיה שלפיה הזמנת רכש תקינה הכוללת את כל הפרטים הדרושים תועבר לקניין בתוך שבועה ימים מיום קבלתה במחסן.

2. בנוהל רכש מיוני 1991 נקבע, שבטופס להזמנת פריט שעתיד לשמש את היחידה המזמינה באופן שוטף כביצוע תפקידיה, יצוין הסיווג "לעיתוד מלאי", וכן תצוין הכמות השנתית הדרושה מאותו פריט; אם הטובין מיועדים לביצוע מטלה חד פעמית, יצוין בטופס "לא למלאי". בדרך זו אמורה הרשות לקבל מהיחידות מידע על הכמויות הנדרשות וליצור מסגרת של עיתוד מלאי של פריטים כאלה.

- בבדיקת הזמנות לרכישה שהוצאו לאחר שנקבע הנוהל, לא נמצאה אפילו הזמנה אחת שבה צוין הסיווג "לעיתוד מלאי" או "לא למלאי". בטופס המשמש להזמנות אין כלל סעיף לציון כזה. בירורים שנעשו עם מחלקת ציוד קרקע שבחטיבת אחזקה ברשות העלו, שעניין סיווג הרכישה לא הובא כלל לידיעתה. בתשובתה הודיעה הרשות, כי ביולי 1992 הוכן טופס דרישה חדש המותאם לדרישות הנוהל.

3. בנוהל רכש נקבע, שאם יחידה זקוקה לטובין בתוך פחות מ-45 ימים - פרק זמן סביר שנקבע לאספקת הזמנה - ההזמנה תוגדר דחופה. בתיקי מחלקת הרכש נמצא מספר גדול של הזמנות שהיחידה הגדירה אותן הזמנות דחופות או חירום. בהזמנות חירום משתנה תהליך הרכש וחלות פחות הגבלות בבחירת הספק, ובמערכת השיקולים לבחירת הספק גובר השיקול של זמן האספקה על עניין המחיר.

4. בנוהל רכש נקבע, שאחת לשנה תוכן רשימת ספקים שמהם יירכשו טובין בלי תחרות; על הספקים הנקובים ברשימה לעמוד לפחות באחד הקריטריונים שנקבעו בו, כגון: ספק יחיד או האחדת ציוד וחלפים מקוריים. הרשימה כפופה לאישור ועדה שנקבעה בנוהל.

- רשימת הספקים על פי הנוהל - שנקבע כאמור ביוני 1991 - הוכנה לראשונה בשנת 1992 והוגשה לאישור הוועדה בפברואר אותה שנה, אך אושרה רק ביוני.

5. מדי שנה בשנה מטפלים חמישה קניינים שבמחלקת הרכש בכ-2,500 הזמנות מן השוק המקומי, וקניין נוסף - בכ-100 הזמנות מחו"ל. כן עוסקת המחלקה באיסוף מידע לצורך הוצאת מכרזים לרכישת טובין ושירותים.

קבלת ההזמנות במחסן מהיחידות והמעקב אחר ביצוען במחלקת הרכש אינם ממוחשבים. כל הזמנה מוצאת ידנית בידי היחידה המבקשת ומועברת לטיפול של מחלקת הרכש. בשנת 1991 (תשעה חודשים) הגישו היחידות, באמצעות המחסן המרכזי, למחלקת הרכש כ-1,600 הזמנות טובין ועוד כ-500 הזמנות הוגשו באמצעות מחסן חלפים. לדעת מבקר המדינה, מחשוב מערכות הרכש וההזמנות יביא לשיפורים האלה: ייעול הפיקוח והשליטה על הליכי ההזמנה; ייעול בניית כמות ההזמנות לקניין; וחיסכון ניכר בזמן המושקע בטיפול בהזמנות.

התקשרויות תקופתיות

1. כ-50% - 60% מכלל הטובין נרכשים בכל שנה בדרך של התקשרויות תקופתיות. נמצא, שעד אוגוסט 1990 נעשו התקשרויות תקופתיות, לאחר שהוצא מכרז פומבי. עד אותו מועד לא היה

2. בהסכמים להתקשרויות תקופתיות, שנחתמו עם הספקים, נקבע פרק הזמן המרבי שבין משלוח ההזמנה לבין המועד להספקת הטובין. הביקורת העלתה, שהרשות לא נקטה אמצעים נגד ספקים שלא עמדו במועדי ההספקה המוסכמים: שלושה ספקים, שעם כל אחד יש לרשות הסכם התקשרות תקופתית בסכום של עד כ-100,000 ש"ח, לא עמדו בלוח הזמנים להספקת הטובין. נמצא, כי בארבע עד שש הזמנות מכל ספק בשנת 1991 התקבלה ההספקה באיחור של עד 28 יום.

3. כאשר רכישה נעשית לפי הסכם התקשרות תקופתית, מחירי הפריטים מבוססים על מחירונים המתעדכנים מפעם לפעם ועליהם ניתנת הנחה מוסכמת. על אגף התשלומים לבדוק אם ההנחות שנקב הספק בחשבונית שהוגשה לתשלום תואמות את ההנחות שנקבעו בהסכם ההתקשרות.

- אגף התשלומים אינו בודק את נכונות המחיר לפני ההנחה, שרשם הספק בחשבונות, אלא מסתפק באישור הקניין שהוציא את ההזמנה, והקניין הוא המאשר את נכונות המחירים. לחשבונות לא מצורפים מחירוני תקפים למועד הגשת החשבונות, לצורך בדיקת התשלומים.

רכש מחו"ל

1. משרד מבקר המדינה בדק תשע הזמנות רכש מחו"ל, שהוצאו על ידי מחלקת הרכש בשנת 1991 ושערך כל אחת מהן היה בין 11,000 ש"ח ל-130,000 ש"ח. הבדיקה העלתה, שהטובין הגיעו לרשות בפרק זמן שבין חצי שנה לשנה וחצי מהיום שהיחידה הוציאה את ההזמנה. עוד נמצא, כי הזמן שעבר מהתאריך שבו הוציאה היחידה את ההזמנה ועד להעברתה לחו"ל נע מכ-3 עד ל-11 חודשים ויותר. במקרה אחד פנתה היחידה לאגף וטענה, שבהעדר הטובין שהזמינה חמישה חודשים קודם לכן, יש חשש לתאונות ברחבת חניית המטוסים. בעקבות פנייתה של היחידה הגיעו הטובין בתוך חודש ימים.

- בגלל הזמן הארוך שעובר ממועד ההזמנה של יחידה ועד להספקת הטובין, אפשר שיוזמנו טובין יקרים למלאי ויחזק מלאי גדול מן הדרוש, דבר שעלול להטיל עול כספי על הרשות. הביקורת עמדה על כך, שמן הראוי שהיחידה תציין על גבי בקשתה תאריך משוער לצריכת הטובין, כדי להקל במידה רבה על היערכות מחלקת הרכש ועל קביעת סדרי עדיפויות בטיפול בהזמנות רכש מחו"ל. כמו כן על הרשות לבחון מחדש את התהליך ומשך הזמן של הזמנת טובין מחו"ל במגמה לקצרו. בתשובתה הודיעה הרשות, כי הכינה רשימה של התקשרויות שנתיית עם ספקים מחו"ל, דוגמת הרשימה בעניין הזמנה מהשוק המקומי, דבר שיאפשר קיצור ניכר של הליך הרכש. עוד הודיעה הרשות, שביולי 1992 הושלמה הכנתו של טופס חדש דרישה לרכישה, שבו תצוין גם מידת הדחיפות של הציוד המוזמן.

2. בנוהל רכש טובין שהיה תקף עד יוני 1991, נקבעו חמישה מקרים שבהם המנכ"ל רשאי לאשר רכישות שלא באמצעות פרסום מכרז, ואלה המקרים: (א) הציוד הנרכש הוא טכני-ביטחוני. (ב) יש ודאות מוכחת שעומד להיגרם נזק מידי לרכוש או לאבדן חיי אדם, ושיתוקו המידי של הנמל. (ג) לצורך הבטחה של האחדת ציוד. (ד) לטובין יש ספק או יצרן יחיד. (ה) הרכישה דחופה למניעת עיכוב בתפעול מתקני הנמל או פגיעה אפשרית בביטחון או בבטיחות הנמל.

- מנכ"ל הרשות אישר התקשרות, בשנת 1988, עם אחד משמונה יצרנים בארץ ובעולם שאליהם פנתה הרשות בבקשה להגיש לה הצעות לאספקת עגלות מטען. האישור ניתן לרכישת 20 עגלות במחיר כולל של 60,000 דולר בקירוב. לאישור לא קדמה פנייה לוועדת המכרזים, אף על פי שהעסקה איננה כוללת במקרים שבהם רשאי המנכ"ל, לאשר רכש בלא מכרז. לאחר שהתקבלו העגלות, התברר כי הן גדולות מדי ואינן מתאימות למטרה אשר לה הן נועדו וכי אי אפשר להשתמש בהן אלא במקרים מעטים.

מחסנים ראשיים

1. במחסן המרכזי של הרשות בנתב"ג מועסקים שישה עובדים: מנהל וחמישה מחסנאים. מחסן נוסף - של חלפים - נמצא במחלקת ציוד קרקע, ומועסקים בו שלושה עובדים. לפי נתוני האגף, ערך המלאי במחסן המרכזי, ביום 31.12.91, היה כ-2 מיליון ש"ח, במחירים שוטפים, והוא כלל פריטי ביגוד והנעלה, חומרי ניקוי, ציוד משרדי וחלקי חילוף לציוד קשר, אלקטרוניקה, חשמל, ניווט ותאורת מסלולים. ערך המלאי במחסן החלפים באותו מועד היה, כ-0.9 מיליון ש"ח, במחירים שוטפים, והוא כלל חלקי חילוף לציוד תפעולי ולכלי רכב.

2. שטח המחסן המרכזי אינו מנוצל במלואו, בגלל שיטת האחסון של פריטים מסוימים הגורמת לבזבוז. לדוגמה: כלי עבודה מאוחסנים במגירות גדולות התופסות מקום רב, ורבות מהן

ריקות. מדפים רבים עומדים בלא שימוש, בשלמותם או בחלקם. פריטי הביגוד במחסן, שמקצתם עומדים בלא תנועה (ראה להלן), תופסים מקום רב.

3. על יד מסלול הטיסה הראשי בנתב"ג נמצא אוהל גדול. מאוחסן בו ציוד, לרבות מנורות לתאורת מסלולים וכן ציוד שהשימוש בו הופסק, אם כי מצבו עדיין תקין. בינואר 1992 התמוטט האוהל כתוצאה ממי גשמים שחדרו לתוכו. חרף זאת, הושאר הציוד במקומו ולא הועבר למחסן המרכזי או למקום יבש אחר.

קבלת טובין וניפוקם

1. על פי שיטת הרישום במחסנים הראשיים (להלן - המחסנים), בעת קבלת טובין במחסן מחייבים את הסעיף התקציבי הנוגע למלאי במערכת התקציבית והחשבוונאית ומעדכנים את מערכת מלאי המחסנים. בעת הוצאת טובין מהמחסן מחייבים את הסעיף התקציבי של היחידה שהציוד מנופק לה ומעדכנים את מערכת המלאי במחסנים.

- נוהל ניהול מחסנים ומצבורים משנת 1981 ונוהלי קבלת טובין וניפוקם משנת 1983 מיושנים ואינם תואמים את פעולות הרישום באמצעות מחשב, הנעשות כיום בידי מחסנאים. בנהלים אלו לא נקבעו דרכים לבקרה של פעולות הרישום, ולהוצאת טובין מהמחסן לאחר שעות העבודה הרגילות ורישומם, ולא הוגדרה אחריותו של מנהל המחסן. בפברואר 1991 הגיש האחראי לנהלים ברשות הצעת נוהל לניפוק טובין, הדנה בשיטת ניפוק טובין ממוחשבת, אולם עד מועד סיום הביקורת לא אושר הנוהל.

2. נמצאו מקרים רבים, שבעת קבלת טובין למחסן לא היו בו העתקי ההזמנות, לצורך השוואתן למשלוח. במקרים אלה, רישום תעודות הכניסה עוכב עד שבועיים לאחר שהתקבל המשלוח.

3. יש שאיחור ברישום של מחיר טובין במלאי, משפיע על חישוב המחיר הממוצע שלפיו מבוצע הניפוק, והאגף אינו מפיק באמצעות מחשב דוח המציג את הפרשים כדי לתקן את מחיר הניפוקים שבוצעו באיחור. כתוצאה מכך, נוצר עיוות בחיוב הסעיף התקציבי ובערך המלאי.

4. בבדיקה נמצא, כי לכל סעיף תקציבי יש, בממוצע, כשישה מורשי חתימה. בסעיף ציוד משרדי יש כ-130 מורשי חתימה מיחידות שונות ובסעיף ריהוט משרדי - 57 מורשי חתימה. מכאן, שעשרות רבות של עובדים רשאים, במסגרת התקציב היחידתי המאושר, למשוך ציוד בלא הגבלת כמות או מחיר. בתשובתה הודיעה הרשות, כי ביולי 1992 התקבלה החלטה לקבוע תקציב של ציוד משרדי לכל אחת מחטיבותיה וכי סמכות החתימה למשיכה מהמחסן תוגבל לעובדים במעמד ממונים וסמנכ"לים האחראים לתקציב, ומי שהם הסמיכו לכך. לדעת מבקר המדינה, מן הראוי להגביל את מספר העובדים שניתן להסמיך למשיכה מהמחסן, כדי שלא תיווצר שוב רשימה גדולה של מורשי חתימה.

ניהול מלאי

1. במערכת המלאי של המחסנים רשומים כ-23,000 מספרי פריטים, מהם כ-13,500 במחסן המרכזי. הבדיקה העלתה, שלגבי כ-6,000 מספרי פריטים (כ-44%) היתה היתרה אפס ולא היתה בהם תנועה זה שלוש שנים. במחסן חלפים רשומים 9,500 מספרי פריטים שלגבי 1,600 מהם (17%) צוין שיתרתם אפס ובלא תנועה זה שלוש שנים. מספרי הפריטים האלה לא הועברו לקובץ היסטורי, דבר שהקשה על ספירות המלאי במחסנים. בתשובתה הודיעה הרשות, כי ביולי 1992 החליטה שהפריטים העומדים ביתרת אפס במשך שלוש שנים ומעלה אכן יועברו לקובץ היסטורי.

2. בכרטסת המלאי שבמחסן המרכזי נמצאו פריטים שבהם ניתן מספר קטלוגי אחד לכמה חלקי חילוף, אף על פי שהשוני בעלותם הצריך פירוט ומיספור נפרדים.

3. במחסן המרכזי נעשות לעתים פעולות רישום של המרה מסוג אחד לסוג אחר. לדוגמה: מכנסי גברים המצויים במלאי בכמה סוגים, צבעים, ומחירים, הועברו מסוג אחד לסוג אחר. בבדיקת הפעולות לשנת 1991 נמצא, שפריטים הומרו בפריטים אחרים, והפרשי המחיר כתוצאה מן ההמרה השפיעו על חישוב ערך יתרת המלאי. לפי חישובי משרד מבקר המדינה, מדובר בהגדלת ערך המלאי ל- 31.12.91 בכ- 21,000 ש"ח. נוהל מחסנים אינו קובע דבר על המרה ומי אחראי לביצועה, ואין בו כללים לרישום המחיר בעת ביצוע פעולות ההמרה.

4. הקיטלוג הנהוג במחסן חלפים נעשה לפי קבוצות ציוד תפעולי, וחלקי החילוף קוטלגו לפי הכלי התפעולי שלשימושו הם נרכשו; הקבוצות הראשיות קוטלגו בשיטה לא אחידה.

במאסר 1991 התקשרה הרשות עם חברה לביצוע קיטלוג מחסני הרשות בנתב"ג, לרבות מצבורי כיבוי אש ותאורת מסלולים. ההתקשרות עם החברה היתה על פי מספר הפריטים שהיא נדרשה לקטלג ועל פי שעות העבודה שהשקיעה, בסכום של עד 100,000 ש"ח, צמוד לשיעור עדכון תעריפי משרד הביטחון לענף החשמל והאלקטרוניקה, ובתחולה מפברואר 1991 ועד לסיום העבודה. הרשות שילמה לחברה, בחודש מארס 1991, מקדמה בסך 75,000 ש"ח. כנגד המקדמה קיבלה הרשות מן החברה ערבות בנקאית והוסכם על הנחה של 8% על כל חשבון שהחברה תגיש לרשות עד סכום של 75,000 ש"ח.

- בהסכם עם החברה לא נקבע תאריך לסיום העבודה. העבודה התנהלה באיטיות, משום שהשיטה שהחברה המליצה עליה שונתה לפי בקשת הרשות כדי להתאימה למערכת הממוחשבת הקיימת. עד מארס 1992, יותר משנה אחרי התחלת העבודה, הגישה החברה חשבונות על עבודה שנעשתה עד 31.12.91, בסכום כולל של כ-34,000 ש"ח, לפני הנחה. באותו פרק זמן עלה מדד המחירים לצרכן ב-17%, ואילו הרשות קיבלה הנחה של 8% בלבד. לדעת מבקר המדינה, לא היה מקום והצדקה לתת מקדמה על העבודה ובוודאי לא בשיעור של 75% מההיקף הצפוי שלה.

עיתוד מלאי

כדי לשמור על כמות מלאי במחסן, מזמין המחסנאי טובין. הזמנה זו מבוססת על הכמות המצויה במחסן ועל תדירות הצריכה.

- ברשות לא הונהגה שיטת עיתוד מלאי ממוחשבת, וממילא לא מוגש לאגף דוח ממוחשב על הזמנות לרכישת טובין. לכמה מקבוצות המלאי במחסן המרכזי הוכנה רשימה ידנית של עיתוד מלאי והיא הוקלדה למחשב, אולם קבוצות אלו אינן אלא כ-13% ממספר הפריטים וכ-40% מערך המלאי. הועלה, שלא נעשה שימוש ברשימה האמורה של עיתוד המלאי לביצוע רכישות במחסן המרכזי.

מלאי בלא תנועה

רבים מהפריטים במחסנים מונחים בלא תנועה תקופה ארוכה. בנובמבר 1989 וביוני 1990 הופקו במחסן החלפים ובמחסן המרכזי דוחות "מלאי בלא תנועה" על פריטים שהיו במחסנים אלה בלא תנועה במשך שלוש שנים. בספטמבר 1991 פורסם מרכז למכירת חלק מהמלאי בלא תנועה שהועבר לבלאי, אך לא הוגשה כל הצעה והמלאי בעינו עומד.

- הבדיקה העלתה, שלא הופקו דוחות נוספים לאיתור מלאי בלא תנועה, כך שלמעשה קיימים פריטים בלא תנועה מזה כארבע וחצי שנים ואשר נחיצותם לרשות לא נבדקה.

לבקשת משרד מבקר המדינה, הפיקה הרשות בינואר 1992 דוח לשם איתור מלאי בלא תנועה ל-31.12.91. מהדוח עולה, שכ-15% מכלל הפריטים במחסן המרכזי (בערך של 611,000 ש"ח, שהם כ-30% מערך המלאי) וכ-59% מהפריטים במחסן החלפים (בערך של כ-590,000 ש"ח, שהם כ-65% מערך המלאי) מונחים בלא תנועה זה כשנה לפחות.

משרד מבקר המדינה עמד על כך, שככל שעובר זמן רב יותר - אף במשך שנים - עד לבדיקה וקביעה של הטובין הנחוצים ואלו המיועדים לבלאי, הסיכוי למכירתם כבלאי הולך וקטן, ועמו גם המחיר שאפשר לקבל תמורתם. בתשובתה הודיעה הרשות, כי בעקבות הביקורת נשלח ליחידות דוח פריטים בלא תנועה ולאחר קבלת תגובת היחידות ימוינו פריטים ויועברו לבלאי.

מלאי איטי

1. בבדיקת המלאי בשנת הכספים 1991 נמצא, כי ב-31.12.91 היו במלאי פריטים שכמותם היתה פי שלושה משיעור הצריכה השנתית הכוללת (להלן - מלאי איטי), מהם במחסן המרכזי - 290 פריטים (10%), שערכם כ-266,000 ש"ח, ובמחסן החלפים - 285 פריטים (21%), שערכם כ-35,000 ש"ח. לדעת מבקר המדינה, היעדר מערכת עיתוד מלאי ממוחשבת ומתאימה הוא אחד הגורמים להיווצרותו של מלאי איטי.
2. במחסן המרכזי מצוי מלאי בגדים שנועד לחלוקה לאנשי חטיבת הביטחון, וכן בגדים ונעליים שמחלקים מדי שנה בשנה לעובדים ביחידות הרשות. לפי נתוני האגף, היה ערך מלאי הבגדים ב-31.12.91 כ-428,000 ש"ח, במחירים שוטפים, שהם כ-22% מערך כל המלאי במחסן.

- בדיקת תאריכי רכישת הבגדים שבמלאי העלתה, שמקצתם נרכשו ב-90,000 ש"ח ויותר בשנת 1989, ומקצתם נרכשו ב-120,000 ש"ח ויותר, בחודשים אפריל - יוני 1990. בבדיקת הצריכה השנתית של בגדים ונעליים נמצא, שהיקף המלאי שלהם במחסן גדול כמה מונים מהצריכה השנתית הכוללת בשנת 1991 וכי חמישה סוגי פריטים שבמלאי יספיקו לעשרות שנים. יש פריטי לבוש הנמצאים במלאי שנים רבות והם נקובים במחירים ההיסטוריים, שהוא נמוך ביותר. בגדים הנמצאים זמן רב במלאי עלולים להתבלות. הכמויות שבמלאי מצביעות על ליקוי חמור בתכנון רכישת הבגדים.

ספירות מלאי

ספירות המלאי הכרחיות לניהול תקין של המחסנים והן משמשות לבקרה תפעולית וחשבונאית על מצב הרישומים והמלאי במחסנים. לפי הנוהל, יש לקיים ספירת מלאי מתמדת, שתקף במשך שנה וחצי את כל הפריטים המוחזקים במחסנים.

בפברואר 1991 הגיש האחראי לנהלים ברשות הצעה לנוהל חדש בעניין ספירות מלאי, אולם היא עדיין לא אושרה. הנוהל המוצע אינו קובע שבעת ספירת המלאי יש לפרט את הפריטים הבלויים והפגומים ולהביא את המידע לידיעת היחידה הנוגעת בדבר. בתשובתה למשרד מבקר המדינה הודיעה הרשות, כי בעקבות הביקורת יוכנס לנוהל ספירות המלאי סעיף המורה לסופר המלאי לציין את מצבו של הפריט הנספר.

- משרד מבקר המדינה בדק את תדירות ספירות המלאי במחסני הרשות והעלה, כי היו פיגורים בספירת קבוצות של פריטים. בכמה קבוצות לא נספר המלאי שלוש עד ארבע שנים. בשנת 1991 נספרו במחסן המרכזי כ-17% ובמחסן חלפים - כ-31% מכלל מספרי הפריטים. בשנת 1992 לא הוכנה תכנית ספירות מלאי למחסן חלפים.

בלאי

1. במחסני הרשות מצטברים טובין שיצאו מכלל שימוש ואי אפשר או שלא כדאי לתקנם. מנכ"ל הרשות מינה ועדת בלאי, שאחד מתפקידיה הוא להיות נוכחים בעת השמדת טובין; בתום הפעולה שומה עליהם ועל הממונה על המחסן לחתום יחד על פרוטוקול ההשמדה.

- מבדיקת שמונה החלטות של ועדת הבלאי בשנים 1990 - 1991 עולה, כי בפברואר 1990 החליטה הוועדה על השמדת ציוד משרדי, אולם לא נמצא תיעוד על ביצוע ההחלטה; ביוני 1991

החליטה הוועדה על השמדת בלאי, אולם בשעת ההשמדה נכחו רק נציגי אחד של הוועדה ומנהל המחסן.

2. לפי הנוהל, אם ציוד הנדסי ועזרי ניווט מוכרזים כבלאי, יש לצרף חוות דעת מקצועית האם הטובין ניתנים לתיקון ומיה ההוצאה הכרוכה בכך, ואלו רכיבים ניתן לפרק לשם שימוש כחלקי חילוף, לאחר רישום מסודר. בנוהל לא נאמר דבר על ציוד תפעולי המועבר לבלאי. לדעת מבקר המדינה, יש לקבוע בנוהל כי הכללים החלים על הכרזת ציוד הנדסי כבלאי יחולו גם על הוצאת ציוד תפעולי לבלאי, לרבות כלים ממונעים.

3. סמוך למסלול הראשי בנתב"ג יש אזור נרחב פתוח שבו מפוזר ציוד תפעולי רב המיועד לבלאי. השארת הציוד בשטח הפתוח במשך שנים מחישה את הפיכתו לגרוטאות מתכת. בפברואר 1991 אמנם הכינה מחלקת אפסנאות רשימה של הציוד התפעולי המצוי במקום האמור שנים מספר, אולם עד למועד סיום הביקורת היא לא הועברה לוועדת הבלאי. בתשובתה הודיעה הרשות, כי לאחר סיום הביקורת היא עשתה מבצע הפרדה בין ציוד תפעולי המיועד לבלאי לבין ציוד תפעולי שימש רזרבה לחלקי חילוף.

4. הרשות מפרסמת מפעם לפעם מכרזים למכירת רכב שהיה בשימושה. בדצמבר 1990 פורסם מכרז למכירת 12 כלי רכב. חמישה מהם לא נמכרו משום שההצעות שהוגשו היו נמוכות מהמחיר הנמוך ביותר שנקבע במכרז. רק במארס 1992, דהיינו לאחר כשנה ורבע, פורסם שוב מכרז למכירת כלי הרכב הללו, אך הם לא נמכרו.

- בין שני המכרזים עבר פרק זמן ארוך שבו עמדו כלי הרכב מושבתים ברחבת המחסן המרכזי ולא קיבלו טיפול מונע. השהיית כלי רכב תקופה ארוכה עד למכירתם מקטינה את הסיכוי למכור אותם. הביקורת העירה לרשות, שמן הראוי היה למצוא דרך למכור את כלי הרכב סמוך להפסקת השימוש בהם. בתשובתה הודיעה הרשות, כי בעקבות הביקורת שונו המכרזים למכירת כלי רכב שלא נמכרו במכרז קודם וכתוצאה נמכרו במכרז שנערך ביוני 1992 חמשת כלי הרכב הישנים, שלא נמכרו במכרזים קודמים.

מחסנים קדמיים ממוחשבים

בשל ריחוקו של המחסן המרכזי ממוקדי הצריכה התפתחו במשך השנים מחסנים קדמיים ממוחשבים ביחידות הצורכות (להלן - תחנות) בבית הנתיבות ובמחלקת גינון. על פי נתוני מחלקת מחסנים, הסתכם ערך המלאי בשתי התחנות ביום 31.12.91 בכ-122,000 ש"ח. לפי נוהל מחסנים קדמיים משנת 1983, אמורים להימצא בתחנות ציוד וחומרים בכמות המשמשת לצריכה שוטפת לתקופה שאינה עולה על חודש ימים. לפי נוהל ספירות מלאי, יש לעשות ספירות מלאי בתחנות אחת לשנה.

- על פי דוח צריכה שנתי ל-31.12.91, שהופק במארס 1992 לבקשת משרד מבקר המדינה, נמצאו במלאי שבתחנת בית הנתיבות 137 פריטים (27%) שהמלאי שלהם עלה על צריכתם השנתית הכוללת בשנת 1991 ו-6 פריטים שכמותם עלתה פי ארבעה ויותר על הצריכה השנתית. כמו כן נמצא שם בעת הבדיקה מלאי בשווי של כ-35,000 ש"ח שאינו בתנועה זה שנה לפחות. ספירת המלאי האחרונה בתחנת בית הנתיבות נעשתה ביולי 1990, ועדיין לא תוכננה ספירה נוספת.

מצבורים

בתחומי נתב"ג יש מצבורים נוספים של חלקי חילוף וציוד שאינם ממוחשבים, כגון ביחידת כיבוי אש וביחידת תאורת מסלולים, ומצוי בהם מלאי גדול. לפי הנוהל היו צריכים לחול על המצבורים כללי רישום לקבלת טובין וניפוקם כפי שנהוג במחסן בית הנתיבות ובמחסן מחלקת גינון.

- במצבור אשר ביחידת תאורת מסלולים לא נעשתה ספירת מלאי מאז 1987, ומספרי ההיכר בכרסטת המלאי אינם תואמים את מספרי הפריטים הזהים הנמצאים במחסן המרכזי. במצבור כיבוי

אש אין כרטסת מלאי לפי פריטים. הספירה האחרונה בו נעשתה ביולי 1990, וגם זאת בעין, בלא השוואה לרישומים. אין מעקב אחר אופן ניהול המלאי במצבורים אלה.

רשות שדות התעופה רוכשת מדי שנה בשנה טובין בהיקף של 4 - 5 מיליון ש"ח. הציוד נרכש בידי מחלקת הרכש שבאגף רכש ואפסנאות שברשות, ואילו אחסון הציוד במחסנים וניפוקו ליחידות נעשה בידי מחלקת האפסנאות שבאגף. בשתי המחלקות ובהנהלת האגף מועסקים 23 עובדים.

הביקורת במחלקת הרכש העלתה ליקויים הנוגעים למשך הזמן הנדרש לטיפול ברכישות בארץ ובחו"ל; הטיפול בכמה רכישות מחו"ל נמשך עד שנה וחצי. עוד העלתה הביקורת, כי 20 עגלות מטען מחו"ל שנרכשו ב-1988 בסכום כולל של 60,000 דולר בקירוב, נמצאו גדולות מדי ובלתי מתאימות לצורכי העבודה; לכן השימוש בהן הוא מועט.

בדיקת תפעול המחסנים העלתה ליקויים הנוגעים לרישומים במחסנים, לרישומי המלאי ולקביעת מחירי פריטים, לעיתוד מלאי ולספירת מלאי. בבדיקת המלאי של פריטי בגדים ונעליים, ששוים ב-31.12.91 היה כ-428,000 ש"ח, הועלה, כי היקף המלאי של פריטים אלה עולה כמה מונים על הצריכה השנתית שלהם וכי המלאי של חמישה פריטים שנבדקו יספיק לצריכה של עשרות שנים; דבר זה המצביע על תכנון לקוי מאוד ברכישת הבגדים. עוד נמצא, שיש במחסנים מלאי איטי ומלאי בהיקף כספי ניכר המונח בלא תנועה זה שנה ויותר.

הביקורת העלתה גם ליקויים הנוגעים לטיפול בציוד תפעולי שהועבר לבלאי וליקויים בעריכת מכרזים למכירת כלי רכב.

בעקבות הביקורת, הודיעה הרשות למשרד מבקר המדינה, כי התחילה לתקן כמה מהליקויים שהועלו. בכך כמובן לא סגי, ועל הרשות לתקן את כל הליקויים ובמלואם.